

SMITTSPRIDNING

Hur sprider sig smittorna?

I naturen kan groddjurssmitta spridas mellan vatten genom direktkontakt med smittade djur, genom förflyttningar av smittade groddjur, och indirekt t.ex. med fåglar, stövlar, redskap och hundar. Det är viktigt att vi människor inte bidrar till att sprida smittor. Med noggranna smittskyddsrutiner vid arbete i och omkring vatten där det finns frilevande groddjur minskas risken för spridning. Rengöring och desinficering av stövlar och utrustning är därför viktiga rutiner att följa.

Lämpligt desinficeringsmedel är Virkon® S som är ett patenterat biologiskt nedbrytbart desinfektionsmedel, effektivt mot virus, mykoplasma, bakterier, svamp och sporer.

Risk med importdjur och mänsklig hantering

Ett flertal groddjur har visat sig kunna bära på chytrid-svamp utan att bli sjuka, och dessa exotiska arter bedöms ha bidragit till att sprida sjukdomen till nya länder och kontinenter.

En av de största riskerna för smittspridning har visat sig vara importerade groddjur. Tänk på att ha bra karantänsrutiner vid köp, import och all hantering av groddjur, samt att vatten och substrat de har varit i inte får spridas i naturen! Kräv dokumentation på frihet från ranavirus och chytridsjuka när du importerar eller köper groddjur!

Är de här sjukdomarna farliga för människor?

Chytridsvamp och ranavirus medför ingen fara för människor eller andra däggdjur.

GRODDJUR ÄR FRIDLYSTA

I Sverige är alla frilevande groddjur (alla arter av grodor, paddor och salamandrar) fridlysta och får inte fångas eller flyttas. Många arter är utrotningshotade eftersom deras livsmiljöer har förstörts.

Bevarandearbete och kartläggning av sjukdomar hos olika groddjur pågår. Flyttning eller återinplantering av groddjur får endast göras med länsstyrelsens tillstånd. Detta är mycket viktigt så att inte oönskade smittor förs in, eller flyttas till nya platser.

LÄS MER

<http://www.amphibianark.org/the-crisis/chytrid-fungus/>
<https://www.froglife.org/what-we-do/disease-chytrid/>
<http://www.ieg.uu.se/zooekologi/Forskargrupper-zooekologi/hoglund-lab/-r-framvaxten-av-infektionssjukdomar-och-klimatforandringar-hot-mot-nordliga-amfibier/>

RAPPORTERA SJUKDOM OCH DÖDLIGHET

Snabb rapportering och ihopsamling av döda kroppar av groddjur behövs för att smitta inte skall sprida sig till andra vatten eller groddjur.

Dina rapporter och bidrag med prover eller döda frilevande groddjur är av stor vikt för den svenska vilt-sjukdomsövervakningen.

SVA sparar prover från viltobduktioner i en biobank, där frysta vävnader kan användas för pågående och framtida forskning.

Rapportera sjukdom och dödlighet hos vilda djur på rapporteravilt.sva.se

Håll Sverige rent från smittsamma groddjurs-sjukdomar!

RANAVIRUS OCH CHYTRIDSVAMP är två smittämnen som orsakar omfattande sjukdom och död hos groddjur i hela världen. I Sverige har chytridsvamp påvisats sedan år 2010 hos frilevande groddjur, och en spridning av smittan sker över landet. Ranavirus har inte påvisats i Sverige ännu (juni 2019).

Felaktig hantering av importerade eller andra privata groddjur medför risk för spridning av smitta till vilda groddjur. Bevarandearbetet med hotade groddjur äventyras när smittorna sprider sig till nya områden, och när nya smittor kommer in i landet.

RANAVIRUS

Vad är ranavirus?

Ranavirus hör till virusfamiljen *Iridoviridae* som orsakar sjukdom och dödlighet bland groddjur, fiskar och kräldjur. Ranavirus hos groddjur finns spritt runtom i världen. Utbrott av ranavirusinfektion hos groddjur har setts i Danmark sedan 2008, men inte i Sverige (2019).

Vilka sjukdomstecken ses vid ranavirusinfektion?

Groddjur som dör snabbt uppvisar oftast blödningar från mun eller anus, inre blödningar, eller inga synliga tecken på sjukdom alls. Djur som har haft sjukdomen under en längre tid kan uppvisa öppna hudsår och förlust av extremiteter, t.ex. tår, då vävnadsdöd leder till spontana amputationer. Vissa groddjur kan vara friska smittbärare, de bär på ranavirus utan att bli sjuka själva.

När kan man misstänka utbrott med ranavirus?

Enstaka döda groddjur är normalt att hitta i naturen, men påträffas ett flertal döda på kort tid (inom några dagar) ska det betraktas som en onormal dödlighet.

Sjukdomen är mest uppenbar varma dagar, eftersom ranavirus är som mest sjukdomsframkallande när temperaturen överstiger 25° C. Det är troligare att man hittar de döda groddjuren på land än i vattensamlingar.

Grodyngel med akut ranavirusinfektion. Blödningar i huden.
Foto: Matt Gray

Går det att behandla eller göra något för groddjuren?

Nej, det finns ingen behandling för denna virussjukdom. För att minska risken för spridning bör man rapportera om sjuka och döda groddjur till SVA eller ansvariga för miljö, fauna eller vilt levande djur på närmaste kommun eller länsstyrelse.

CHYTRIDSJUKA

Vad är chytridsjuka?

Chytridiomykos är en sjukdom som orsakas av svamporganismen *Batrachochytrium*, som även kallas chytridsvamp. Det finns olika typer av chytridsvamp och vissa är sjukdomsframkallande. *Batrachochytrium dendrobatidis* orsakar dödlighet hos grodor och paddor och *Batrachochytrium salamandrivorans* drabbar salamandrar.

Chytridsjukan betraktas som en viktig, och ibland helt avgörande faktor i minskningen och även utrotningen av många groddjur särskilt i mer tropiska områden.

Svampen överlever många månader i vattendrag. Den fäster sig i groddjurens yttersta hudlager och orsakar en förtjockning av överhuden, eller hudsår. Störningar i saltbalansen och syreupptaget genom huden kan sedan leda till döden.

Provtagning från huden för övervakning av chytridsvamp hos svenska groddjur. Foto: Ekoll AB

Var har sjukdomen hittats?

Sjukdomen har hittats på alla kontinenter där det finns groddjur. I Europa sprider sig sjukdomen och har påvisats hos frilevande groddjur i flera länder. I Sverige har chytridsvamp påvisats sedan 2010 hos vilda groddjur, med början i Skåne och senare även i Småland och i Stockholmsområdet och övriga Uppland.

Vilka sjukdomstecken finns det?

Flagnande hud, slöhet, eller att man hittar ett stort antal döda groddjur utan synliga sjukliga förändringar är tecken på sjukdom. Chytridsjuka ses oftare vid något svalare temperaturer, då svampen inte trivs i vattentemperaturer högre än cirka 25° C.

När kan man misstänka utbrott med chytridsjuka?

Det går oftast inte att se direkt om ett groddjur dött av just chytridsjuka. Hudförändringar såsom flagande hud kan ibland ses. Ett flertal döda groddjur som hittas inom en kort tidsperiod kan tyda på infektion, men det finns även andra orsaker till ökad dödlighet hos groddjur, t.ex. utsläpp av kemikalier, syrebrist i vattnet, att de frusit ihjäl, eller dödats av djur som äter grodor.

Vilka arter av groddjur kan drabbas?

Alla arter av grodor, paddor och salamandrar som finns i Sverige bör betraktas som mottagliga för sjukdomen, även om det kan finnas variation i hur känsliga olika arter är och därmed hur stor dödligheten blir.

Går chytridsjuka att behandla?

Enskilda djur kan behandlas, men det finns idag inte praktisk möjlighet att behandla frilevande groddjurspopulationer eller de vatten de finns i.